

Nr 157.

Ankom till riksdagens kansli den 18 maj 1937 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående upphörande av vissa till statsverket indragna hospitalsräntor.

(3:e avd.)

I en den 26 februari 1937 dagtecknad proposition, nr 236, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen antaga följande

F ö r s l a g

till

förordning angående upphörande av vissa till statsverket indragna hospitalsräntor.

Härigenom förordnas, *dels* att till statsverket indragna hospitalsräntor skola, med undantag av räntorna från lägenheterna Hospitals- eller Klosterkvarnen i Söderköpings stad och Vä nr 17 i Vä socken av Kristianstads län, upphöra att utgå för tid efter år 1937, *dels ock* att i kronans jordebok skall verkställas anteckning om räntornas upphörande.

Genom förordning den 5 juni 1909 (nr 68 sid. 1) förordnades bland annat, att de jämlikt kungl. brevet den 12 maj 1876 från hospitalen till statsverket indragna räntor, kronotionde med flera avgälder av hemman och lägenheter skulle, där så ej redan skett, omsättas i penningar efter vissa angivna grunder samt för varje fastighet i kronans räkenskaper sammanföras till en summa under benämning indragen hospitalsränta. Denna omsättning, om vilken kammarkollegiet hade att gå i författning, skulle tillämpas fr. o. m. år 1910. Vidare medgavs, att ägare av hemman eller lägenhet, varav utginge indragen hospitalsränta, finge friköpa sig från skyldigheten att utgöra sådan ränta medelst inbetalning till statsverket av ett belopp, motsvarande räntans kapitalvärde, beräknat efter 5 %. Anbud om inlösen skulle ske hos länsstyrelsen, som, sedan uträkning av lösensumman blivit sökanden meddelad och lösensbeloppet i behörig ordning till länsstyrelsen inbetalts, skulle föranstalta om behörig anteckning i jordeboken och anmäla förhållandet hos kammarkol-

legiet. Jordägare, som vid framställandet av anbud om inlösen därom gjorde förbehåll, kunde få amortera lösensumman under loppet av sex år med lika belopp årligen. De medel, som genom ifrågavarande avlösning inflöte, finge, i likhet med köpeskillingarna för försålda mindre kronoegendomar, användas till inköp för kronans räkning av skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark.

I skrivelse den 7 maj 1932, nr 187, har riksdagen med anledning av i ämnet väckta motioner hemställt, att Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning angående den omfattning och det sätt, varpå de jämlikt 1876 års brev från hospitalen till statsverket indragna räntor, vilka jämlikt förordningen den 5 juni 1909 kunde omsättas i penningar, måtte kunna upphöra, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Över riksdagens framställning har kammarkollegiet den 31 augusti 1933 avgivit utlåtande med förslag till avskrivning av ifrågavarande utskylder samt därvid bifogat ett av kollegiets arkiv den 23 juni 1933 avgivet memorial.

En närmare redogörelse för såväl nuvarande hospitalsräntors uppkomst och beskaffenhet som kammarkollegiets förslag återfinnes i propositionen å sid. 4—10.

Över kammarkollegiets förslag har yttrande avgivits av riksräkenskapsverket.

Departementschefen yttrar för egen del följande.

Ägarna av de fastigheter, vilka hava s. k. indragen hospitalsränta sig påförd, hava i jämförelse med ägarna av andra med likartade räntor belastade fastigheter kommit i ogynnsam ställning beträffande räntornas avlösning och avskrivning. Ehuru ifrågavarande räntor med hänsyn till sin uppkomst betraktats såsom frälseskatteräntor, hava ägarna av de räntepliktiga fastigheterna icke beretts de förmåner, som i form av statsbidrag och förskott jämlikt 1912 års avlösningslag vid avlösning av andra frälseskatteräntor tillerkänts fastighetsägarna. Och oaktat i flertalet hospitalsräntor ingå poster, såsom kronotionenden, vilka torde vara att likställa med grundskatt, som, efter det räntorna indragits till statsverket, bort behandlas såsom annan grundskatt, hava räntorna i sin helhet undantagits från den av statsmakterna år 1885 beslutade allmänna grundskatteavskrivningen.

För en omedelbar avskrivning av räntorna synas ock hava anförts fullgiltiga skäl. Med utgångspunkt från att räntorna äro att anse delvis såsom grundskatt, som redan bort vara avskriven, och delvis såsom frälseskatteräntor för vilkas avlösning icke skäligen bort, sedan genom 1912 års lag avlösning av frälseskatteräntor i allmänhet möjliggjorts, tillämpas oförmånligare bestämmelser än dem som gälla för andra frälseskatteräntor, torde det få anses befogat, att räntegivarna med de från ikraftträdandet av 1912 års lag till statsverket hitintills utgjorda räntorna skola anses hava fullgjort de inbetalningar, som för räntornas avlösning skäligen bort ifrågakomma.

Från en omedelbar avskrivning anser jag i likhet med kammarkollegiet och riksräkenskapsverket icke böra undantagas de i den föregående redogörelsen uppräknade räntor, vilka med hänsyn till sin uppkomst äro att anse såsom rena frälseskatteräntor. Jämväl avlösningssummorna för dessa räntor torde nämligen till allra största delen kunna anses vara slutamorterade. I

anslutning härtill och med hänsyn till deras obetydliga belopp torde anledning saknas att för deras vidkommande stadga något undantag.

Från avskrivning torde däremot böra undantagas de räntor, vilka utgå av kronan fortfarande tillhöriga lägenheter och vilka torde vara att anse såsom vederlag för nyttjanderätten till lägenheterna. Beträffande dessa räntor torde åtgärder för deras upphörande kunna vidtagas i samband med en förändrad disposition av lägenheterna.

Då utskottet icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, *Utskottet*. får utskottet hemställa,

• att Kungl. Maj:ts förevarande proposition (nr 236) må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 18 maj 1937.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 154.
